

zed óta folyó dühödt antiszemita propagandakampány hatására a felvilágosulatlan lakosság nagy hányadában hamis kép alakult ki a zsidóságnak a magyar történelemben játszott szerepéről. Idővel sok keresztény a szélsőjobboldali felfogást tette magáévá, a zsidókat okolva az ország minden gondjáért és bajáért. Akárcsak a németek, a magyarok is egyszerre tekintették a zsidókat a kommunizmus szálláscsinálóinak és a plutokratikus kapitalizmus bajnokainak. Hajlamosak voltak arra, hogy az összes zsidót felelőssé tegyék Kun Béla proletárdiktatúrájáért, tekintet nélkül arra, hogy a magyar zsidóság túlnyomó része a magyarokkal együtt távol tartotta magát a bolsevik kalandtól.

Másfelől viszont, noha a zsidók nagy többsége a nélkülözés határán élt, a közvélemény a zsidókat többnyire azzal a szűk réteggel azonosította, amely a különböző szakmákban, valamint a bankéletben, az iparban és a kereskedelemben kiemelkedő szerepet játszott. E torz kép szerint a zsidók ózdkodnak a kétkezi munkától, szívesebben szákmányolnak ki másokat.

A Holocaust előtti években a németektől pénzelt szélsőjobboldali sajtó uszító propaganda-hadjárata, a zsidókérdést állandóan napirenden tartó állami rádió, a szélsőséges pártok és mozgalmak szószólóinak izgató megnyilatkozásai még jobban felszították ezeket az előítéleteket. A zsidókérdés iránti figyelem, valamint hathatós megoldásának követelése tetőfokára hágott az Anschluss után, és még inkább azután, hogy 1941 júniusának végén Magyarország hadat üzent a Szovjetunióknak. Magyarország, mint a tengelyhatalmak szövetségese, behatóan tanulmányozta a náci Németországnak a zsidókérdés megoldásával kapcsolatos elképzeléseit, és eleinte buzgón átvenni látszott azoknak legalább néhány elemét. Abbéli igyekezetében, hogy bizonyosságát adja készségének a Hitler-féle európai új rend elfogadására, beiktatott egy nürnbergi típusú törvényt (ún. harmadik zsidótörvényt), és számos „idegen” zsidót kitelepített. Ezeket a drákói rendelkezéseket, akárcsak a sok más korábbi, illetve későbbi intézkedést, a magyar nép hajlandó volt szükségesnek és a nemzeti érdekek érvényesítése szempontjából kívánatosnak tekinteni.

Az egyre szigorúbb zsidórendeletek lavinája közvetlenül a német megszállás után nem érte a magyarokat teljesen váratlanul. Még a németek végső célja – a zsidók deportálása – sem volt egészen meglepő, hiszen a magyar parlamentben már évekkel előbb is követeltek hasonló lépéseket.¹ A végső megoldás programjában közreműködők jelentései azt a közömbösséget is hangsúlyozták, amelyet a keresztény lakosság tanúsított a zsidók gettósítása és deportálása láttán.² Az ily módon pszichológiailag és politikailag egyaránt felkészített magyar lakosság számos rétege kifejezett várakozással tekintett bizonyos zsidóellenes intézkedések elé. A pénz-